

**KIEROWNIK
KATEDRY HISTORII FILOZOFII
STAROŻYTNEJ I ŚREDNIOWIECZNEJ**

Prof. ndzw. dr hab. Artur Andrzejuk

***Opinia promotorska
O pracy doktorskiej pani mgr Bożeny Listkowskiej***

Pani Mgr Bożena Listkowska, ukończyła z wyróżnieniem filozofię na naszym Wydziale oraz filologię polską na Uniwersytecie w Bydgoszczy. W pracy magisterskiej z filozofii, wyróżnionej Złotą Nagrodą im. Prof. Mieczysława Gogacza, opracowała temat „Stosunku metafizyki do epistemologii w ujęciu prof. M. Gogacza i prof. A. B. Stępnia”. W magisterium z filologii zajęła się „Poetyką dialogu filozoficznego Platona”.

Od 2008 r. jest asystentką w naszej Katedrze i specjalizuje się w najnowszych dziejach filozofii w Polsce, szczególnie jej nurtu klasycznego i tomistycznego. W ramach tych zainteresowań powstała rozprawa doktorska pt. „Lowańskie modyfikacje tomizmu tradycyjnego w pracach ks. Piotra Chojnackiego”, przygotowana pod moim kierunkiem, a wyróżniona grantem promotorskim Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na projekt badawczy (2008).

Punktem wyjścia swoich rozważań w rozprawie doktorskiej, mgr B. Listkowska uczyniła tomizm tradycyjny, który zaczął być nauczany i studiowany w katolickich ośrodkach naukowych po encyklice *Aeterni Patris* z 1879 r. Młody Piotr Chojnacki nauczył się takiego tomizmu już w seminarium duchownym, a potem – podczas bogatych studiów zagranicznych – starał się go dystansować ujęciami psychologii, socjologii, nauk przyrodniczych, filozofią Kanta, Merciera i innych. W swoim myśleniu filozoficznym pozostawił jednak tomistyczny trzon, który według niego stanowi synteza. Tomasz z Akwinu był według Chojnackiego mistrzem takiej syntezy dla swojego czasu; o podobnej syntezie marzył Chojnacki w XX wieku i starał się ją zaprojektować. W pierwszym rzędzie miała to być – zgodnie z duchem Lovanium – synteza tomizmu i nauk szczegółowych, przede wszystkim nauk przyrodniczych. Co ciekawe i oryginalne, skutkiem tej syntezy – jak to jasno przedstawia B. Listkowska na kartach swojej pracy – miała być nie tylko szeroko pojęta kosmologia, lecz także psychologia. Tej ostatniej poświęcił Chojnacki bardzo wiele uwagi, tak iż w pewnych środowiskach postrzegany był bardziej jako psycholog niż filozof. Może być

to poniekąd słuszne, gdyż z psychologii wynikała dla Chojnackiego filozofia człowieka i nawet teoria poznania.

Synteza, którą Chojnacki planował, obejmowała też łączenie tomizmu z „wartościowymi” elementami innych, szczególnie współczesnych, kierunków filozoficznych. Mgr Listkowska ukazuje, że mariaż tomizmu z pozytywizmem powinien skutkować – według Chojnackiego – powstaniem nowoczesnej metodologii nauk, związek z kartezjanizmem i kantyzmem – krytycyzmem teoriopoznawczym i świadomością metodologiczną.

Piotr Chojnacki był pierwszym dziekanem Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej ATK (1954 – 1964) i przez to nieformalnym założycielem atekowskiej filozofii. Odcisnął piętno swoich poglądów tak w strukturze organizacyjnej Wydziału, jak i na charakterze prowadzonych na nim prac badawczych, a nawet oddziałął na ugruntowanie orientacji filozoficznych.

Mgr Listkowska krytycznie analizuje poglądy bohatera swej rozprawy. Słusznie postrzega tomizm Chojnackiego jako nieporozumienie, gdyż istotą propozycji Tomasza z Akwinu jest nie synteza – jak chciał Chojnacki – lecz nowa egzystencjalna metafizyka bytu, co wystarczająco dobitnie ukazał Gilson i Maritain. Słusznie także sądzi, że projektowana przez Chojnackiego wielka synteza jest niemożliwa do zrealizowania. Trafnie – podobnie jak Krapiec i Gogacz – widzi w niej raczej projekt światopoglądowy niż naukowy. Te wnioski pracy uzyskano dzięki drobiazgowej rekonstrukcji mechanizmów modyfikacyjnych tomizmu tradycyjnego w pracach ks. Piotra Chojnackiego. Było to zadanie niebywale trudne, gdyż wymagało nie tylko nadążenia za ogromną i różnorodną erudycją Chojnackiego (filozofia, teologia, psychologia, socjologia, politologia, teorie biologiczne, kantyzm, kartezjanizm, logika), lecz przede wszystkim niezwykle głębokie wniknięcie w umysłowość i teksty Chojnackiego. Powodzenie tego przedsięwzięcia – o czym jestem przekonany – wskazuje, że mgr B. Listkowska dysponuje świetnym warsztatem historyka filozofii, bardzo dobrze zna nie tylko dzieje XIX i XX wiecznego tomizmu, jego przedstawicieli i ujęcia, lecz i cały bogaty kontekst tej filozofii: nauki szczegółowe, współczesne kierunki filozoficzne, mody intelektualne i wreszcie ideologie.

Z tych względów uważam, że rozprawa mgr Bożeny Listkowskiej spełnia w wysokim stopniu wymogi stawiane rozprawom doktorskim i wnoszę o dopuszczenie Autorki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Warszawa, 23 lutego 2010 r.